

Nr 13.

Ankom till riksdagens kansli den 6 mars 1930 kl. 11 f. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion angående sådana ändringar i grundlagarna, att den samhällsomstörtande propagandan må kunna stävjas eller åtminstone försvåras.

I en inom andra kammaren väckt motion, nr 399, har herr *Edberg* hemställt, »att riksdagen avlåter en skrivelse till Kungl. Maj:t, i vilken riksdagen anhåller, att Kungl. Maj:t måtte igångsätta en utredning, syftande till sådana förändringar i grundlagarna att den samhällsomstörtande propagandan måtte kunna stävjas eller åtminstone försvåras och att Kungl. Maj:t därefter måtte för riksdagen framlägga de förslag, vartill denna utredning kan föranleda.»

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Det i förevarande motion berörda rättsområdet är för närvarande i huvudsak reglerat i allmän lag, icke i grundlag. Sålunda meddelas i strafflagen bestämmelser om straff för vissa handlingar av här ifrågavarande art; i kap. 8, §§ 1—3 straffbelägges förräderi, stämpling till förräderi och försök att förleda till förräderi, i kap. 10, § 14 uppmaning till brott och prisande av brottslig handling. Enligt strafflagen kap. 2, § 19 kunna brott av angiven art medföra den påföljd, att vederbörande icke må utöva allmän befattning eller rösträtt vid politiska och kommunala val eller eljest i kommunala angelägenheter. I grundlagarna finnas endast ett par bestämmelser, som stå i visst sammanhang med de nämnda. I § 26 riksdagsordningen stadgas bland annat, att riksdagsmannabefattning ej kan utövas av den, som på grund av ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, som icke vunnit laga kraft, är dömd till sådan straffpåföljd. Det bör ock erinras, att enligt § 110 regeringsformen riksdagsman endast efter beslut med fem sjättedels majoritet i vederbörande kammare kan ställas under tilltal eller berövas sin frihet för sina gärningar eller yttranden i egenskap av riksdagsman.

*Utskottets
yttrande.*

Att härutöver i grundlagarna upptaga bestämmelser på angivna område finner utskottet olämpligt. Frågan om eller i vad mån ändringar i anförda eller andra i allmän lag givna bestämmelser kunna vara påkallade ligger utanför utskottets befogenhet att pröva.

Då motionären i motiveringen till sitt förslag jämväl berör frågan om en ökning av den befogenhet, som tillkommer talmännen i riksdagens kamrar, vill utskottet framhålla, att detta spörsmål visserligen synes förtjänt av beaktande men torde böra upptagas i annat sammanhang än det nu föreliggande.

Utskottet får alltså hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 6 mars 1930.

På konstitutionsutskottets vägnar:

C. A. REUTERSKIÖLD.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Sävström, Strömberg**, *David Bergström**, *Thulin**, *Stendahl, G. W. Hansson, Hellberg**, *K. J. Ekman**, *Vennerström**, *Sundberg, Engberg**, *Gustafson* i *Kasenberg, Jansson* i *Edsbäcken, Borg, Persson* i *Trängen**, *Pehrsson* i *Göteborg, Andersson* i *Igelboda, Lindmark* och *Björck* i *Kristianstad.*

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

1) Av herr *K. J. Ekman.*

Den propaganda, mot vilken förevarande motion vänder sig, utgår ifrån en revolutionär strävan att överändakasta den lagliga samhällsordningen och är, såsom motionären påpekat, så mycket mer beklaglig, som den hämtar stöd och hjälp utifrån och ställer sig i tjänst hos främmande intressen.

Vad som till förhindrande eller försvårande av denna propaganda bör åtgöras faller väl till stor del utanför grundlagarnas område; men uppenbart är, att även på detta område luckor finnas, varigenom samhällets reaktion mot den landsfördärliga propagandan ställes utan erforderligt stöd. Sålunda kan påpekas, att vissa hithörande bestämmelser i grundlagarna, särskilt § 52 riksdagsordningen samt § 1 p. 4 och § 3 tryckfrihetsförordningen, ej fullt täcka behovet av samhällsskyddande bestämmelser under nu rådande förhållanden. En något utvidgad rätt för talmännen i riksdagens kamrar att ingripa mot talare, som även i andra avseenden, än dem grundlagarna nu angiva, missbruka den riksdagsman tillförsäkrade yttrandefriheten; en effektiv begränsning av rätten att fortfara med utgivandet av tidningar och periodiska skrifter, sedan deras brottsliga karaktär och syftning konstaterats; införandet i § 3 tryckfrihetsförordningen av ansvarsbestämmelser för de nya former av brotts-

liga uttalanden i tryck, som under senare tid vuxit fram m. m., torde vara åtgärder, som utan vidare kunna betecknas såsom önskvärda eller till och med nödvändiga.

Jämväl utanför grundlagsbestämmelsernas verkningsområde torde åtgärder mot den samhällsupplösande propagandan vara befogade, särskilt till förhindrande av barnens indragande i rörelsen; och skulle ändring av grundlagarnas bestämmelser i den av motionären åsyftade riktning komma att genomföras, lära åtgärder även i nyssnämnda och andra avseenden ej utebliva.

Givet är, att för vidtagande av åtgärder, särskilt inom det av grundlagarna reglerade tillämplighetsområdet, en allsidig utredning, jämväl med beaktande av vad uti andra civiliserade länder åtgjorts, är nödvändig, varvid lämpligen torde böra beaktas, huruvida icke även åtgärder böra vidtagas för att göra redan gällande bestämmelser mera effektiva än de hittills ofta visat sig vara.

I anledning härav hemställes,

att riksdagen med anledning av förevarande motion måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville, efter verkställd utredning, snarast möjligt för riksdagen framlägga förslag till sådana i berörda motion påyrkade lagändringar, att den samhällsfientliga propagandan må kunna stävjas eller åtminstone väsentligen försvåras.

2) av herrar *Pehrsson* i Göteborg och *Lindmark*, som ansett, att utskottets motivering bort hava följande lydelse:

»Det i förevarande motion — — — — — egenskap av riksdagsman.

Utskottet har allvarligt beaktat de av motionären uttalade farhågorna inför den illojala propaganda, som systematiskt bedrivs för att undergräva och med våld omstörta den lagliga samhällsordningen, i synnerhet som denna propaganda hämtar direktiv och stöd utifrån och ställer sig i tjänst hos främmande intressen. Statsmakterna kunna icke lämna denna verksamhet, ej minst i den mån den pågår bland barn och ungdom, opåaktad.

En utredning angående medlen till effektivt värn mot denna samhällsfara kan jämväl synas påkallad. Särskilt kunde en utredning om de åtgärder mot samhällsfientlig propaganda av olika art, som vidtagits i skilda civiliserade land, och detta både inom och utom det västerländska kulturområdet, bliva av stort värde.

Motionären föreslår emellertid, utan att närmare ingå på detaljförslag eller lämna några riktlinjer, att denna utredning skulle »syfta till förändringar i grundlagarna». Utskottet kan icke i det avseendet dela motionärens uppfattning.

Om nya lagbestämmelser behövas för att stävja eller åtminstone försvåra den samhällsomstörtande propagandan, torde de huvudsakligen falla inom allmän lags område.

En effektivare tillämpning av gällande bestämmelser torde högst avsevärt kunna motverka överklagade missförhållande. Men allt detta ligger helt utan-

för motionärens yrkande. Det som framför allt behöves, ett stärkande av den allmänna medborgaranda, som kräver att gällande lag skall åtlydas, torde icke genom någon utredning kunna framkallas.

Då motionären i motiveringen till sitt förslag berör frågan om ökad befogenhet för talmännen i riksdagens kamrar gentemot riksdagsman, som missbrukar honom tillhörande yttrandefrihet, vill utskottet framhålla, att detta spörsmål, som förtjänar allt beaktande, torde, i den mån det för sin lösning förutsätter lagändring, böra upptagas i annat sammanhang.

Utskottet får alltså hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.